

А. О. Гусєв

студ. IV курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Л. О. Масіна

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ПОРЯДОК ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки податок на прибуток підприємств є одним із основних джерел доходів державного бюджету України. Забезпеченням правильності нарахування і сплати податку на прибуток є дані бухгалтерського обліку. При цьому обліковий процес з податку на прибуток на сьогоднішній день є громіздким, насамперед, через розбіжності у бухгалтерському та податковому обліку у частині податку на прибуток. Дослідження економічного змісту податку на прибуток, а також порядку його відображення в бухгалтерському обліку поставлено за мету в даних тезах.

Податок на прибуток підприємств – загальнодержавний податок, що сплачується юридичними особами (а також фізичними особами згідно зі ст. 133.1.4 Податкового кодексу України (далі – ПК України), резидентами та нерезидентами відповідно до III розділу ПК України.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток є:

– прибуток, незалежно від країни його походження, що визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності згідно з НП(С)БО чи МСФЗ, на різниці, що виникають відповідно до ст. 138–140 ПК України;

– прибуток (або дохід) окремих видів діяльності, наведених у ст. 141 ПК України [1, ст. 134].

Економічний зміст податку на прибуток проявляється у його функціях:

1) фіскальна – забезпечення надходжень до державного бюджету України;

2) регулююча – стимулювання низки економічних процесів за рахунок надання податкової пільги (звільнення від оподаткування) у випадках, передбачених ст. 142 ПК України;

3) розподільна – перерозподіл частини ВВП між макроекономічними суб'єктами з метою зниження соціально-економічного розшарування населення.

Для відображення господарських операцій з податку на прибуток у бухгалтерському обліку використовуються наступні синтетичні рахунки:

- рахунок 17 «Відстрочені податкові активи»;
- рахунок 54 «Відстрочені податкові зобов'язання»;
- рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами»;
- рахунок 98 «Податок на прибуток» [2].

Порядок обліку податку на прибуток регламентується П(С)БО № 17 «Податок на прибуток».

Бухгалтерський облік податку на прибуток у випадку відсутності різниць, на які фінансовий результат до оподаткування підлягає коригуванню, зводиться до таких господарських операцій (табл. 1):

Таблиця 1

Кореспонденції рахунків обліку податку на прибуток (за відсутності різниць, передбачених ст. 138–140 ПК України):

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Примітки
Нараховано податок на прибуток	98	641	18% від прибутку до оподаткування
Списано податок на прибуток на фінансові результати	79	98	

Джерело: складено автором.

Відповідно до III розділу ПК України різниці, на які фінансовий результат до оподаткування підлягає коригуванню, класифікується на 3 групи залежно від джерела їх виникнення:

1) різниці, що виникають внаслідок нарахування амортизації необоротних активів (ст. 138 ПК України);

2) різниці, що виникають внаслідок формування резервів (забезпечень) (ст. 139 ПК України);

3) різниці, що виникають внаслідок здійснення фінансових операцій (ст. 140 ПК України) [1, ст. 138–140].

Відповідно до П(С)БО № 17 наявність тимчасових податкових різниць зумовлює виникнення:

1) відстрочених податкових активів (ВПА) – суми податку на прибуток, яка підлягає відшкодуванню у майбутніх періодах (з точки зору бухгалтерського обліку має характер довгострокової дебіторської заборгованості та обліковується у складі необоротних активів);

2) відстрочених податкових зобов'язань (ВПЗ) – суми податку на прибуток, яка буде сплачуватися у майбутніх періодах (з точки зору бухгалтерського обліку має характер довгострокової кредиторської заборгованості та обліковується у складі довгострокових зобов'язань) [3].

Бухгалтерський облік податку на прибуток за наявністю різниць, наведених у ст. 138–140 ПК України, передбачає здійснення наступних господарських операцій (табл. 2):

Таблиця 2

Кореспонденції рахунків обліку податку на прибуток (за наявності різниць, передбачених ст. 138-140 ПК України):

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Примітки
1	2	3	4	5
1	Нараховано податок на прибуток	98	641	Сума, що зазначена в декларації з податку на прибуток
2.1	Відображено суму зменшення ВПА за рік	98	17	Сума ВПА на початок року за вирахуванням суми ВПА на кінець року
2.2	Відображено суму збільшення ВПА за рік	17	641	Сума ВПА на кінець року за вирахуванням суми ВПА на початок року
2.3	Відображено суму зменшення ВПЗ за рік	54	641	Сума ВПЗ на початок року за вирахуванням суми ВПЗ на кінець року

2.4	Відображено суму збільшення ВПЗ за рік	98	54	Сума ВПЗ на кінець року за вирахуванням суми ВПЗ на початок року
3	Списано витрати з податку на прибуток на фінансові результати	79	98	Сума залишку за Дт 98 рахунку

Джерело: складено автором.

Таким чином, податок на прибуток підприємств є одним з основних джерел бюджетних надходжень та виконує всі три основні функції податків: фіскальну, регулюючу та розподільну. Основним недоліком чинного обліку податку на прибуток є невідповідність визнання доходів і витрат у бухгалтерському та податковому обліку, що призводить до виникнення тимчасових податкових різниць. З метою спрощення ведення обліку податку на прибуток доцільним шляхом є уніфікація бухгалтерського та податкового підходів щодо визнання доходів і витрат.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 03.11.2020).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 03.11.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : Наказ Міністерства фінансів України № 353 від 28.12.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01> (дата звернення: 03.11.2020).